

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

географічного факультету

(М.Д. Заячук)

“30” серпня 2023 року

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ, ОФОРМЛЕННЯ ТА
ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Вид дисципліни (за компонентом ОП): обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Регіональний розвиток і просторове планування

Спеціальність: 106 Географія

Галузь знань: 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаними освітньо-професійними програмами: географічний

Мова навчання: українська

Укладачі:

доктор географічних наук, професор Косташук Іван Іванович

доктор географічних наук, професор Джаман Василь Олексійович

кандидат географічних наук, доцент Заблотовська Наталія Василівна

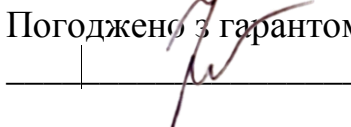
кандидат сільськогосподарських наук, доцент Данілова Ольга Миколаївна

Чернівці 2023 рік

Методичні рекомендації до підготовки, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи укладено відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 106 «Географія» галузі знань 10 «Природничі науки» затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 5 від «29» травня 2023 року).

Укладачі:

доктор географічних наук, професор Костащук Іван Іванович
доктор географічних наук, професор Джаман Василь Олексійович
кандидат географічних наук, доцент Заблотовська Наталія Василівна
кандидат сільськогосподарських наук, доцент Данілова Ольга Миколаївна

Погоджено з гарантом ОПП «Регіональний розвиток і просторове планування»
 Іван КОСТАЩУК

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики

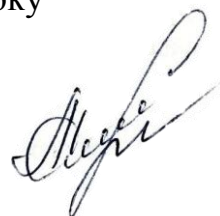
Протокол № 13 від «29» серпня 2023 року

Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою факультету

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету

Наталя АНДРУСЯК

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
 - 2.1. Загальні вимоги та організація підготовки кваліфікаційної роботи
 - 2.2. Етапи виконання кваліфікаційної роботи
 - 2.3. Вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи
 - 2.4. Структура кваліфікаційної роботи
3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
 - 3.1. Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи
 - 3.2. Оформлення структурних частин роботи
 - 3.3. Правила оформлення нумерації кваліфікаційної роботи
 - 3.4. Оформлення таблиць, графіків, рисунків
 - 3.5. Оформлення цитат та посилань у тексті
 - 3.6. Оформлення списку використаних джерел.
 - 3.7. Вимоги до оформлення додатків.
4. ПОНЯТТЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПЛАГІАТУ
5. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
 - 5.1. Правила підготовки презентації.
 - 5.2. Попередній захист кваліфікаційної роботи.
 - 5.3. Захист кваліфікаційної роботи
6. СУПРОВІДНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
7. ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ДОДАТКИ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Написання і захист кваліфікаційної роботи є завершальним етапом освітнього процесу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОПП «Регіональний розвиток і просторове планування» спеціальності 106 Географія.

Кваліфікаційна робота є обов'язковим компонентом ОПП, який дає можливість встановити відповідний рівень засвоєння здобувачем освіти теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною спеціальністю.

Кваліфікаційна робота передбачає проведення самостійного дослідження, яке виконується за матеріалами, зібраними під час практик, та спрямоване на розв'язання спеціалізованого природничо-, або суспільно географічного завдання, яке відображає особливості територіально-просторового планування регіонального розвитку.

Мета виконання кваліфікаційної роботи – визначення рівня підготовленості здобувача вищої освіти до розв'язання спеціалізованого природничо-, або суспільно географічного завдання, яке відображає особливості територіально-просторового планування регіонального розвитку на основі застосування системи теоретичних і практичних знань, навичок, які він отримав у процесі всього періоду навчання.

Кваліфікаційна робота є науковим дослідженням, яке виконується під керівництвом наукового керівника.

Основні вимоги до кваліфікаційної роботи:

- цільова направленість дослідження;
- логічна послідовність під час викладу матеріалу;
- чіткість побудови;
- глибина досліджування та повнота висвітлення питань;
- достовірність аргументацій;
- стислість та точність формулювань;
- конкретність викладу результатів дослідження;
- доведеність висновків і обґрунтованість рекомендацій;
- грамотне оформлення.

Написання та захист кваліфікаційної роботи передбачає набуття таких загальних і фахових компетентностей, як:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та

закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи та суспільства, а також причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній та педагогічній діяльності;

СК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах, а також застосовувати різні методи досліджень процесів регіоналізації, уміння ідентифікувати, аналізувати й оцінювати економічні, соціальні та екологічні проблеми регіонів у їх просторовій перспективі.

СК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтно-оболонки та проводити просторовий аналіз поселенських систем на основі кількісних і якісних даних, здійснювати регіональну діагностику на основі територіального планування; ідентифікувати, вимірювати та оцінювати фактори у просторово-часовому континуумі для моделювання траєкторій розвитку міст, регіонів і країн, визначати їх інноваційно-інвестиційний потенціал;

СК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах, а саме проводити географічний аналіз природних та суспільних об'єктів і процесів у різних просторово-часових масштабах, розуміти основні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації.

СК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

СК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації. Уміння давати комплексну географічну оцінку території за результатами аналізу карт, здатність відображати географічні об'єкти і процеси за допомогою картографічних творів; використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички для розробки та впровадження механізмів територіального менеджменту, районного планування, складання планів та програм соціально-економічного розвитку регіонів.

СК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

СК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

СК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

Результатом написання кваліфікаційної роботи є набуття таких програмних результатів навчання:

- ПРН 01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.
- ПРН 02. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.
- ПРН 03. Пояснювати особливості організації географічного простору та знати базові уявлення про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур.
- ПРН 04. Аналізувати географічний потенціал території
- ПРН 05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.
- ПРН 06. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук та регіональних досліджень.
- ПРН 07. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.
- ПРН 08. Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер.
- ПРН 09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.
- ПРН 10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні, а також особливості процесів глобалізації економічного, соціального, політичного, культурного і духовного розвитку людства, головні закономірності розвитку глобальних проблем та глобалістики.
- ПРН 11. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.
- ПРН 13. Застосовувати науково-теоретичні та практичні основи регіоналістики, функції, принципи і методи управління регіональним розвитком.
- ПРН 14. Вміти збирати, систематизувати, опрацьовувати та аналізувати наукову і технічну інформацію для вирішення географічних завдань.
- ПРН 15. Вміти створювати картографічні моделі, оформляти картографічні твори з використанням сучасних методів та технологій.
- ПРН 16. Уміти володіти навичками комплексного географічного аналізу територій.
- ПРН 17. Уміти проводити аналіз регіонального розвитку та давати оцінку регіонального потенціалу.

Формою підсумкового контролю кваліфікаційної роботи є її публічний захист.

У кваліфікаційній роботі не має бути академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації.

Кваліфікаційна робота оприлюднюється в репозитарії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Загальні вимоги та організація підготовки кваліфікаційної роботи

До захисту випускної кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно склали заліково-екзаменаційну сесію та дотримувалися графіка підготовки кваліфікаційної роботи.

До кваліфікаційної роботи висувуються конкретні вимоги:

- ✓ виконання роботи з актуальної тематики, яка має суттєве теоретичне та практичне значення;
- ✓ робота повинна бути, підготовлена на основі матеріалів, у яких узагальнені раніше відомі положення, дискусійні питання, а також досліджено нові явища та виявлені закономірності. Саме дослідження повинно відрізнятися своїм критичним підходом до існуючої практики розв'язання проблеми, що досліджується;
- ✓ містити аналіз фактичного стану дослідження, певні зіставлення вимог теорії і практики, мати аргументовані висновки та конкретні пропозиції;
- ✓ вносити та обґрунтовувати пропозиції щодо вдосконалення різноманітних аспектів професійної діяльності відповідно до предмета дослідження;
- ✓ бути належно оформленою та мати всі необхідні супровідні документи.

Здобувач освіти має право:

- ✓ самостійно обирати тему випускної кваліфікаційної роботи;
- ✓ обирати наукового керівника, враховуючи власні уподобання та напрацювання;
- ✓ клопотати перед випусковою кафедрою про зміну наукового керівника, якщо для цього є певні поважні причини;
- ✓ приймати самостійні рішення щодо вибору методів дослідження та аналізу, щодо обробки первинних матеріалів, програми дослідження.

Здобувач зобов'язаний:

- ✓ чітко дотримуватись графіку виконання випускної кваліфікаційної роботи;
- ✓ оформити дослідження відповідно до вимог випускової кафедри;
- ✓ вчасно пройти попередній захист випускної кваліфікаційної роботи на випусковій кафедрі;
- ✓ аргументовано та етично реагувати на зауваження наукового керівника і рецензента, чітко й по суті відповідати на запитання членів ЕК і присутніх на відкритому захисті випускної кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою, з дотримання наукового стилю, виклад матеріалу має бути логічний та аргументований.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи зобов'язаний:

- ✓ надавати відповідну допомогу здобувачу вищої освіти в складанні плану роботи й програми відбору необхідного теоретичного матеріалу;
- ✓ рекомендувати студенту спеціальну літературу і інформаційні джерела за обраною тематикою кваліфікаційної роботи;

- ✓ регулярно проводит консультації, контролювати здобувача впродовж усього періоду графіка виконання кваліфікаційної роботи, її якість та своєчасність виконання, інформувати колектив випускової кафедри про хід підготовки роботи до захисту;
- ✓ подати об'єктивний відгук на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти після її завершення. Науковий керівник повинен допомогти здобувачеві прийняти та визначити найбільш ефективні рішення щодо покращення результатів наукового дослідження, всесторонньо стимулювати та мотивувати його до самостійності, творчості, креативності при виконанні ним випускної кваліфікаційної роботи.

Систематично налагоджена співпраця здобувача і наукового керівника допомагають йому у ефективному виборі методів дослідження, покращує контроль за дотриманням вимог до змісту й оформлення кваліфікаційної роботи, призводить до швидкого реагування і своєчасного усунення помилок.

2.2. Етапи виконання кваліфікаційної роботи

Схема наукового дослідження передбачає таку послідовність дій:

- ✓ мотивація;
- ✓ формулювання проблеми дослідження;
- ✓ пошук теоретичної основи розв'язання проблеми;
- ✓ формулювання гіпотез;
- ✓ перевірка гіпотез;
- ✓ авторський алгоритм пошуку розв'язання проблеми.

Процес виконання самостійної наукової роботи здобувача вищої освіти складається із кількох організаційно автономних, але в той же час взаємопов'язаних етапів.

Підготовчий етап включає вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи. Підбір необхідних інформаційних джерел за тематикою дослідження (навчальна, наукова й довідкова література, періодичні видання, ресурси Internet). Складання попереднього плану роботи, затвердження завдання науковим керівником на кваліфікаційну роботу.

Основний етап передбачає: вивчення відібраних інформаційних джерел; написання тексту, виконання розрахунків на основі проведеного аналізу, створення картографічних моделей з використанням ГІС-технологій; технічне оформлення самої роботи.

Завершальний етап включає перевірку готової кваліфікаційної роботи науковим керівником, процедуру перевірки на плагіат, попередній захист та її захист в ЕК.

Здобувачам вищої освіти надається право обирати тему кваліфікаційної роботи, визначену випусковою кафедрою, або запропонувати свою з обґрунтуванням доцільності її розробки та подальшого впровадження або використання. Керівниками кваліфікаційних робіт призначаються науково-педагогічні працівники випускової кафедри, які мають науковий ступінь та/або вчене звання. Затвердження назв тем і керівників кваліфікаційних робіт

відбувається на засіданні випускової кафедри з подальшим затвердженням Вченої радою географічного факультету.

При плануванні часу на підготовку й написання кваліфікаційної роботи варто враховувати необхідні процедури, що передують її захисту (табл. 1).

Таблиця 1

Процедурні вимоги до виконання кваліфікаційної роботи, що передують захисту

Процедура	Термін проходження процедури
Отримання індивідуального завдання відповідно до обраної теми кваліфікаційної роботи	Згідно кафедрального графіку
Перевірка виконання розділів кваліфікаційної роботи згідно індивідуального завдання	Відповідно до термінів виконання індивідуального завдання
Оформлення завершеного варіанту роботи та представлення для перевірки науковим керівником	Відповідно до термінів виконання індивідуального завдання
Перевірка роботи на наявність запозичень (плагіату)	За 20 днів до захисту роботи
Попередній захист роботи на випусковій кафедрі, виправлення наданих зауважень	За місяць днів до захисту роботи
Представлення роботи на кафедру у завершеному вигляді разом із супровідною документацією (відгук наукового керівника, довідка про впровадження (за наявності))	За 10 днів до захисту роботи
Підготовка тексту доповіді та презентаційних матеріалів до захисту	За 5 днів до захисту роботи

2.3. Вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи

Підготовку до написання кваліфікаційної роботи рекомендується розпочинати з вибору теми, яку обирається з переліку тем оприлюднених на кафедральному сайті. Тематика кваліфікаційних робіт, розробляється і затверджуються випусковою кафедрою. Тематика кваліфікаційних робіт повинна бути актуальною та бути тісно пов'язаною з виконанням практичних

фахових завдань передбачених ОПП «Регіональний розвиток і просторове планування» спеціальності 106 Географія.

Тема кваліфікаційної роботи, яка обирається здобувачем освіти самостійно із запропонованого випусковою кафедрою переліку, може бути уточненою та конкретизованою науковим керівником залежно від об'єкта й мети дослідження.

Слід зазначити, що тему кваліфікаційної роботи може запропонувати і сам здобувач вищої освіти, попередньо обґрунтувавши її доцільність та актуальність на сучасному етапі. Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та містити однозначне тлумачення.

Робота над темою наукового дослідження починається з того, що науковий керівник видає студенту індивідуальне завдання на виконання кваліфікаційної роботи, яке включає затверджену тему дослідження, дату її затвердження, терміни виконання та календарний план-графік подання студентом випускної кваліфікаційної роботи. Форма бланку завдання подана в Додатку А.

Написання кваліфікаційної роботи вимагає професійного проведення наукового дослідження, після чого необхідно описати отримані результати заздалегідь визначеними правилами.

Проведення дослідження передбачає:

- ✓ визначення актуальності дослідження, первинне уявлення та формулювання проблеми, мети, об'єкта та предмета дослідження, цілей та завдань роботи, а також практичного значення.
- ✓ формування плану наукового дослідження, який, з метою подальшої деталізації основних наукових положень, доопрацьовується до розширеного плану-проспекту роботи;
- ✓ осмислення змісту, джерел отримання та способів збирання інформації;
- ✓ виявлення комплексу методів проведення наукового дослідження та оброблення інформації із проблеми;
- ✓ збір і узагальнення інформації, огляд літератури, її аналітичне оброблення, опис та пояснення фактів, обґрунтування тенденцій та закономірностей, виявлення зв'язків із предметом дослідження та можливе уточнення визначення проблеми або поглиблення уявлень щодо неї, формулювання гіпотез, виявлення основних напрямків розв'язання проблеми;
- ✓ розроблення пропозицій, практичних рекомендацій, картографічних моделей тощо.

Орієнтовні теми випускних кваліфікаційних робіт див. у додатку Б.

На початку випускної кваліфікаційної роботи присутній такий документ, як анотація. Анотація потрібна для того, щоб в короткій формі відобразити зміст роботи. Це не розгорнута характеристика виконаної роботи, це своєрідна підказка шукати необхідну інформацію про те, чи варто приділити даній роботі увагу, чи присутня у ній необхідна читачеві інформація.

Анотація є супровідним документом і розміщується після титульного аркуша.

Мова та обсяг анотації: українська мова до 700 знаків; англійська мова до 700 знаків.

Анотація до кваліфікаційної роботи – це короткий опис змісту роботи, що характеризує її зміст у лаконічній формі.

Анотація завжди пишеться після завершення написання усієї наукової роботи.

Структура анотації:

- інформація про автора;
- прізвище та ініціали студента;
- назва кваліфікаційної роботи;
- спеціальність (шифр, назва закладу вищої освіти; місто, рік);

Основні положення анотації (як правило, містять речення з таким набором лексем: проаналізовано, розглянуто, охарактеризовано, доведено, визначено, досліджено, описано);

Ключові слова (ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок через кому. Вони можуть містити об'єкт і предмет дослідження, область дослідження, матеріал дослідження).

Анотація друкується на окремому аркуші та підшивається в роботі одразу за титульним аркушем (перед змістом), або може бути додана до роботи разом із відгуком керівника й рецензіями (див. додаток Г).

Разом із анотацією подається розписка здобувача щодо його відповідальності в питанні академічної доброчесності.

2.4. Структура кваліфікаційної роботи

Структура кваліфікаційної роботи має стандартизований характер. Текст дослідження варто поділити на основні складові частини, відділені одна від одної, із заголовками, нумерацією тощо.

Кваліфікаційна робота обов'язково вміщує:

- титульний аркуш
- анотацію;
- зміст;
- вступ;
- розділи та висновки до них;
- загальні висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності);
- іменний і предметний покажчик (за необхідності).

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи має стандартний вигляд і представлений у додатку В.

Зміст подають на початку роботи із назвами й номерами початкових сторінок структурних частин роботи: вступу, послідовно перелічені назви всіх

розділів і підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Приклад оформлення змісту показано у додатку Д.

Анотація подається двома мовами: українською і англійською.

У вступі обґрунтовується вибір теми наукового дослідження, визначається актуальність, формулюється проблема, мета та завдання, які будуть виконані для розкриття теми; визначаються об'єкт та предмет дослідження; методи, що використовувалися у процесі проведення дослідження й написання роботи; апробація результатів роботи на підприємствах, організаціях, установах (у разі наявності), вказуються використані джерела інформації у загальному вигляді, структура роботи. (див. Додаток Е).Обсяг вступу – до 3-х сторінок.

Актуальність є обов'язковою вимогою до будь-якого наукового дослідження і подається у вигляді критичного аналізу та напрямів розв'язання проблеми, обґрунтування необхідності досліджень для підприємств, організацій та установ.

Об'єкт дослідження – це процес чи явище, які породжують проблемну ситуацію та постають основою для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Предмет дослідження є таким його елементом, який включає сукупність властивостей і відношень об'єкта, опосередкованих людиною (суб'єктом) у ході дослідження з певною метою в конкретних умовах.

Мета роботи тісно пов'язана з її назвою та повинна містити чітку вказівку, що саме зроблено. Не варто формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...», тому що ці словосполучення вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Завдання, як правило, відповідають основним розділам дослідження роботи. Їх формують у вигляді чітких коротких тез,

наприклад: вивчити..., охарактеризувати..., описати..., встановити..., сформулювати..., виявити... тощо.

Обов'язковий елемент кваліфікаційної роботи – методи дослідження, які служать інструментом у зборі фактичного матеріалу, а потім його аналізу.

Усі дослідницькі методи розподіляють на такі групи: теоретичні методи (аналіз, узагальнення, синтез тощо) та методи збору емпіричної інформації (опитування (анкетування/інтерв'ю), вторинний аналіз статистичної інформації, експеримент, спостереження тощо). Від цих груп наукових методів слід відрізняти методи обробки наукових даних (якісні і кількісні, серед останніх це – спеціальні методи математичної статистики).

Обґрунтований вибір методів дослідження зумовлений передусім, специфікою об'єкта та предмета дослідження, а конкретні методики визначаються поставленими завданнями та умовами проведення дослідження. Обґрунтування вибору методів дослідження повинно бути наведено у практичній частині роботи.

Практична значущість повинна містити результати самостійно проведених досліджень, що можуть бути впроваджені в діяльність підприємств, організацій та установ (відомості про впровадження результатів

досліджень на практиці слід наводити із зазначенням організацій, в яких здійснено таке впровадження, форм реалізації та реквізитів відповідних документів).

Основна частина кваліфікаційної роботи містить в собі виклад змісту роботи, обговорення наукової проблеми. Основна частина роботи складається з розділів (теоретичний, дослідницько-аналітичний, рекомендаційний), підрозділів, пунктів, підпунктів. Зміст основних розділів повинен чітко відповідати темі й назві роботи, повністю її розкривати. Заголовки розділів та підрозділів мають точно віддзеркалювати зміст тексту, який до них належить. Не слід включати в заголовок слова, які є термінами вузько спеціального характеру, скорочені слова та аббревіатури, формули тощо. В основній частині виділяють, як правило, три – чотири розділи.

У першому теоретичному розділі основної частини розглядаються теоретичні аспекти досліджуваної проблеми, аналітичний огляд літературних джерел з предмета дослідження, критично аналізуються різні погляди, здійснюється їх класифікація, обґрунтовуються основні чинники впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта тощо. Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та тенденції розвитку предмета дослідження, методичні підходи повинні мати елемент полемічності, розкривати власну позицію щодо предмета дослідження, що створює передумови для проведення у наступному розділі власних прикладних досліджень.

Для констатації та обґрунтування загальнотеоретичних висновків та тенденцій доцільно використовувати дані, опубліковані у відповідних енциклопедіях, монографіях, довідниках, зарубіжних виданнях та інших джерелах, у т.ч. з наукометричної бази Scopus.

У другому дослідницько-аналітичному розділі здобувач, використовуючи фактичний матеріал і зібрану інформацію аналізує та розкриває зміст питань, що підлягають вивченню на прикладі конкретного підприємства, установи, організації.

Дослідження проблеми має здійснюватися на основі накопиченого і систематизованого матеріалу, групування та обробки даних, що дозволяє проводити кваліфікований аналіз, обґрунтувати пропозиції у наступному розділі. Текст кваліфікаційної роботи слід підкріпити реальними статистичними даними, що наводяться у додатках.

Третій рекомендаційний розділ містить декілька взаємопов'язаних підрозділів, в яких поступово надано конкретні науково обґрунтовані пропозиції. У цьому розділі розкривають також зміст і результати власних досліджень, які мають практичне визначення.

В кінці кожного розділу коротко (1-2 абзаци) формулюють висновки з лаконічним викладом наведених у розділах результатів дослідження.

Важливо, в тексті наукового дослідження викласти власні думки й зробити самостійні висновки.

У висновках рекомендується підвести підсумки проведеного дослідження, викласти основні практичні результати та рекомендації щодо їх практичного

використання. При написанні висновків варто дотримуватися послідовності виконаного дослідження. Вони повинні бути короткими, чіткими та давати повне уявлення про значення, зміст, обґрунтованість і ефективність розробок. Висновки повинні чітко відповідати завданням дослідження. З висновків повинно бути зрозуміло, наскільки чітко та повно розкрита тема дослідження, реалізовані мета й завдання роботи. При формулюванні висновків не варто наводити ті положення, які не впливають з мети роботи. Кількість висновків зазвичай відповідає кількості завдань. Обсяг висновків – 1-2 сторінки.

До списку використаних джерел слід включити джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі конкретних положень. Список складається із законодавчих актів, нормативних матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету. Вимоги до оформлення списку використаних джерел подано у додатку Ж.

ПРИ НАПИСАННІ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ НЕ ДОПУСКАЄТЬСЯ ВИКОРИСТАННЯ РОСІЙСЬКОМОВНИХ ДЖЕРЕЛ, ПУБЛІКАЦІЙ НАУКОВЦІВ ТА ВИДАНЬ КРАЇНИ АГРЕСОРА ТА ЇЇ ОДНОДУМЦІВ.

До додатків включають допоміжні та другорядні матеріали:

- таблиці допоміжних цифрових даних;
- матеріали спостережень;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- опис алгоритмів і програм використаних під час дослідження;
- інструкції і методичні вказівки;
- додаткові розрахунки;
- приклади анкет, опитувальників для соціологічних досліджень, тестів

тощо.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги оформлення кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота є науковим дослідженням, тому стилістичне оформлення тексту має відповідати загальним базовим вимогам щодо наукового стилю викладу, якому притаманні смислова завершеність, формально-логічний спосіб подання матеріалу, цілісність та зв'язність. Об'єктивність викладу забезпечується посиланнями на джерело повідомлення чи певної думки. У процесі мовного оформлення варто дотримуватися смислової точності та ясності як ознак науковості інформації.

Кваліфікаційна робота має бути написана грамотною мовою та правильно оформлена, зброшурована, мати охайний вигляд.

Структура роботи повинна відповідати змісту наукового дослідження: виділення розділів, пунктів спрямоване на висвітлення головної ідеї та підпорядковане внутрішній логіці дослідження.

Роботу друкують однієї сторони аркуша білого паперу формату А4 (210×297мм), через 1,5 міжрядкових інтервали, шрифтом Times New Roman. Розмір шрифту – 14 pt (до 30 рядків на сторінку).

Обсяг роботи повинен складати не менше 45 сторінок. Додатки в цю кількість не входять.

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм, ліве –30 мм, праве –10 мм.

Під час написання кваліфікаційної роботи слід дотримуватися таких вимог до тексту:

- ✓ чіткість побудови та викладу матеріалу;
- ✓ переконливість і достатність аргументації;
- ✓ логічна послідовність;
- ✓ лаконічність і точність визначень та формулювань;
- ✓ адекватні засоби опрацювання даних (математична статистика, якісний аналіз);
- ✓ конкретність результатів дослідження;
- ✓ обґрунтованість висновків і рекомендацій.

3.2. Оформлення структурних частин роботи

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» необхідно починати з нової сторінки та друкувати великими літерами симетрично до тексту (посередині рядка). Перелік структурних підрозділів роботи у змісті друкують великими літерами.

Підрозділи та висновки до розділів не починаються з нової сторінки, а продовжуються в межах розділу.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) із абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка ставити не потрібно. Якщо заголовок складається з двох або більше речень тоді їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів чи підпунктів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) із абзацного відступу. В кінці заголовка пункту та підпункту ставиться крапка.

3.3. Правила оформлення нумерації кваліфікаційної роботи

Нумерацію сторінок, вступу, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул, висновків, списку використаних джерел подають арабськими цифрами без знака «№».

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. Про те на титульному аркуші номер сторінки не ставлять. На наступних сторінках, починаючи зі змісту, номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Додатки не включають до загальної нумерації сторінок роботи, тому номери сторінок у додатках ставити не варто.

У «ЗМІСТІ» подають перелік умовних скорочень, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Напроти переліку цих структурних частин роботи проставляють номери сторінок, з яких вони розпочинаються.

Номер розділу пишуть арабськими цифрами та ставлять після слова «РОЗДІЛ». Після номера ставлять крапку, потім після пропуску друкують заголовок розділу великими літерами.

Підрозділи нумеруються у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається із номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.» (третій підрозділ першого розділу). Потім, в тому ж рядку, – заголовок підрозділу з великої літери.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається із порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.» (третього підрозділ першого розділу). Потім, у тому ж рядку, – заголовок. Підпункти нумерують в межах кожного пункту, за такими ж правилами, як пункти.

Ілюстрації (фотографії, схеми, креслення, графіки, діаграми, рисунки, карти) та таблиці необхідно подавати в роботі одразу після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблиці й ілюстрації, що розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, блок-сему або малюнок, розміри яких більше формату А4, вважають одною сторінкою і розміщують у відповідних місцях, після згадування в тексті або ж в додатках.

Ілюстрації позначають скороченням «Рис.» та нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, які подаються в додатках. Номер ілюстрації повинен складатися із номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими та після якого ставиться крапка. Наприклад: «Рис. 1.2.» (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації та назва, пояснювальні підписи розміщують під ілюстрацією з абзацного відступу. За необхідності, ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст). Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно, за винятком таблиць, поданих у додатках, в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис: «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці має складатися із номера розділу й порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

Формули в роботі (якщо їх більше однієї) нумерують в межах розділу. Номер формули складається із номера розділу та порядкового номера формули в ньому, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша, на рівні відповідної формули, в круглих дужках, наприклад: (3.1), тобто формула третього розділу.

Під час переносу частини таблиці на інший аркуш (сторінку), слово «Таблиця» та номер її вказують один раз справа, над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова: «Продовження табл.» та вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

3.4. Оформлення таблиць, графіків, рисунків

Ілюстрації. Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення. Ілюстрації мають бути розташовані так, щоб їх зручно було розглядати без повороту або з поворотом за стрілкою годинника (в альбомному форматі сторінки). Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно у межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад, Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією по центру з міжрядковим інтервалом 1.0. На всі ілюстрації в тексті повинні бути посилання.

Таблиці. Цифровий та статистичний матеріал здебільшого оформляють у вигляді таблиць. Таблицю варто розміщувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі подані таблиці мають бути покликання в тексті.

Формули. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів потрібно подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони викладені у формулі. Значення кожного символу та числового коефіцієнта потрібно подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння та формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище й нижче кожної формули необхідно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, то його слід перенести після знака рівності (=), або після знаків плюс (+), мінус (–) чи множення. Нумерувати необхідно лише ті формули, на які є покликання в тексті, інші нумерувати не рекомендується. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується в рядку з формулою, переносять у наступний нижче від формули. Номер формули при її перенесенні розміщують на рівні останнього рядка.

3.5. Оформлення цитат та посилань у тексті

Посилання. При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен давати посилання на джерела, матеріали, окремі результати з яких наводяться у роботі. Такі посилання дозволяють проконтролювати достовірність відомостей, що наведені. Посилатися доцільно на останні видання публікацій. В посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, на які подано посилання у роботі. Посилання в тексті роботи на джерела необхідно зазначити порядковим номером за «Списком використаної літератури», виділеним разом із вказаними сторінками (або іншою формою визначення даного факту у джерелі) двома квадратними дужками, наприклад [17, с.43].

Посилання на використане джерело у роботі може бути прямим або непрямим. При прямому посиланні подають частину авторського тексту в оригіналі з посиланням на автора, виділяючи текст лапками. При непрямому посиланні здобувачі подають у роботі частину авторського тексту у власній інтерпретації, але теж з посиланням на джерело. При посиланні на мережеві видання спочатку зазначається назва джерела за описаними вище правилами, а потім вказується лінк.

При написанні наукових робіт обов'язково потрібно робити посилання на літературні джерела, фондові матеріали, інструктивно-методичні матеріали тощо. Посилання дають можливість швидко знайти необхідний документ чи джерело інформації та перевірити достовірність відомостей, що наводяться. Якщо одне й те саме джерело перевидається декілька разів, зазначається останній варіант.

При посиланні на літературне джерело в квадратних дужках ставиться номер, під яким воно значиться у бібліографічному списку, наприклад: [23].

В деяких випадках, при цитуванні чи використанні цифрових даних, зазначається й сторінка, на якій розміщується використаний матеріал, наприклад: [6, с. 45].

Посилання на таблиці, рисунки, додатки беруться у круглі дужки, наприклад, (рис.2.3), (табл.3.4). При посиланні можна також писати: «...за даними рис. 1.8», «...у відповідності з даними табл.2.4», «... відповідно до додатка В» тощо.

Посилання на формули зазначаються порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)». При повторних посиланнях на таблиці чи ілюстрації слід зазначити скорочено «дивись», наприклад: (див. табл. 1.5), (див. рис. 3.2).

Цитати – дослівні частини використаних джерел – наводяться в науковій роботі для обґрунтування, підтвердження чи доповнення авторських аргументів, висновків і положень, а також для критичного аналізу літературних джерел. Для цитування, зазвичай, беруть частину тексту, яка містить в собі логічно завершену думку.

Цитати слід виписувати лише із першоджерел, а не з робіт інших авторів. Лише в тих випадках, коли першоджерело недоступне, можливо використання цитати, яка опублікована в іншому виданні.

Загальні вимоги до цитування:

а) текст цитати починається та закінчується лапками й наводиться у тій граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, що запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, які викликали загальну полеміку. В цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту й позначається трьома крапками. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, всередині чи в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв певний розділовий

знак, то він не зберігається; в) кожна цитата обов'язково повинна супроводжуватись посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі чи викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, варто бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів та давати відповідні посилання на джерело.

Посилання на загальні положення роботи, що використовується має порядковий номер відповідного джерела в списку використаних джерел. У тексті цей номер пишуть в квадратних дужках, наприклад [1], або, якщо посилання робиться на кілька праць, [3-5], [2,12,17]. Посилання, що супроводжує цитату чи переказ конкретної думки, аргумент, цифрові дані та ін., повинно складатися із номера відповідного джерела і номера сторінки, з якої взята цитата чи аргумент, наприклад [2,с.42] або [4,с.54-56]. Крапка в реченні ставиться після квадратних дужок.

В науковій роботі слід користуватися лише загальноприйнятими скороченнями слів і словосполучень та писати їх правильно. До скорочень, що не потребують додаткових пояснень, належать: та інші – та ін., наприклад – напр., дивись – див., доцент – доц., професор – проф., академік – акад.

Якщо здобувач вищої освіти використовує мало відоме скорочення, він має розшифрувати його при першому згадуванні, написавши його повністю, а поряд (в дужках) скорочено. Далі воно використовується лише в скороченому вигляді. Скорочення мають бути однаковими по всьому тексту. Не можна писати слова і словосполучення в одному місці повністю, а в іншому скорочено.

3.6. Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел є частиною наукової роботи. Джерела варто розміщувати одним із таких способів: в порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів чи заголовків, в хронологічному порядку.

Найбільш поширене складання списку використаних джерел в алфавітному порядку прізвищ перших авторів чи заголовків. Всі літературні джерела подаються тією ж мовою, якою вони написані. Спочатку перераховуються джерела українською мовою, потім – джерела іноземними мовами. Оформлення списку робиться відповідно до правил бібліографічного опису друкованих видань. Список використаних джерел оформляється згідно із ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Приклади оформлення бібліографічного опису використаних літературних джерел подано в Додатку Ж.

3.7. Вимоги до оформлення додатків

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх в порядку появи посилань в тексті роботи. Кожний додаток необхідно розпочинати з нової сторінки.

Додатки розміщуються після списку використаних джерел, починаючи з окремої сторінки, на якій великими літерами (шрифт 36) посередині сторінки пишеться слово «ДОДАТКИ». За цією сторінкою розміщуються у відповідному порядку усі додатки.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами, із першої – великої, симетрично відносно тексту сторінки. В правому верхньому куті, над заголовком, малими літерами, із першої – великої, друкується слово «Додаток» та велика літера української абетки, що позначає його номер, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Наприклад, «Додаток А», «Додаток Б» і т. д.

Якщо у роботі є лише один додаток, то він позначається як «Додаток».

Текст кожного додатка може бути поділений на розділи, які нумерують в межах кожного додатка. В цьому випадку перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) та крапку, наприклад: А.2– другий розділ додатка А.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені у додатках, нумерують в межах кожного додатка, наприклад, рис. Д.2 – другий рисунок додатка Д, табл. А.1 – перша таблиця додатка А.

4. ПОНЯТТЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ПЛАГІАТУ

При написанні кваліфікаційної роботи необхідно обов'язково посилатися на авторів та літературу, з якої запозичено матеріали чи окремі результати. Використання в роботі запозиченого матеріалу без посилання на автора не припустимо. Це вважається плагіатом, тобто порушенням академічної доброчесності.

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів визначених Законом України «Про освіту», «Про вищу освіту» й іншими законами України правил, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової чи творчої діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових чи творчих досягнень. Академічна доброчесність в процесі написання кваліфікаційної роботи означає, що здобувачі вищої освіти та їх наукові керівники керуються, насамперед, принципом чесності в роботі й навчанні. Плагіат, тобто списування та несанкціоноване використання чужих напрацювань, є неприйнятне в кваліфікаційній роботі здобувача вищої освіти.

Визначають три основні види порушення етичних принципів при написанні кваліфікаційної роботи:

1. Подання суміші власних та запозичених у інших авторів аргументів без належного цитування джерел (компіляція).
2. Копіювання чужої роботи (як без, так і з відома автора) й оприлюднення її під своїм іменем.
3. Перефразування чужої роботи без належно оформленого посилання на справжнього автора дослідження.

Загалом плагіат – це усвідомлене чи неусвідомлене недотримання загальноприйнятих правил цитування, тобто порушення вимог Цивільного

кодексу України (глава 4 «Інтелектуальна власність») й Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Кваліфікаційна робота обов'язково проходить перевірку на плагіат для виявлення збігів, ідентичності і схожості з уже виданими працями. Для кваліфікаційної роботи текст вважається оригінальним та не потребує жодних дій щодо запобігання неправомірним запозиченням із 80% оригінальності.

Від 55 до 80% є задовільним показником оригінальності тексту. При цьому наявні окремі ознаки академічного плагіату. Варто пересвідчитися, чи розставлені в тексті посилання на першоджерела. Питання про направлення дослідження на доопрацювання вирішується на засіданні випускової кафедри.

Низький рівень оригінальності тексту (від 35 до 55%) мають ті роботи, де наявні ознаки плагіату, але за умови доопрацювання із обов'язковою наступною перевіркою наукова робота може бути допущена до захисту. При наявності істотних ознак плагіату матеріал до розгляду не приймається, коли показник оригінальності тексту складає менше 35%. Такий рівень оригінальності твору неприйнятний.

У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича розроблено Положення про виявлення та запобігання плагіату (https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPl_/view), відповідно до законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про наукову і науково-технічну експертизу», інших нормативно-правових актів та статуту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Основною метою даного Положення є запобігання плагіату (запозиченням) у наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних, творчих та інших роботах. Розроблено та схвалено вченою радою Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPl_/view) та Правила академічної доброчесності (https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view). Зазначимо, що з метою дотримання Правил академічної доброчесності в Університеті створено постійну Комісію з питань академічної доброчесності, правових засад діяльності та регламенту. (<https://drive.google.com/file/d/1MkKcJvg1eLHLblyeqN7CsEux6qTq9Gtb/view>).

Кваліфікаційну роботу, в якій буде виявлено плагіат, за рішенням випускової кафедри до захисту не допускають.

5. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

5.1. Правила підготовки презентації

Доповідь здобувача вищої освіти під час захисту кваліфікаційної роботи супроводжується презентацією, яка відображає основні результати дослідження.

Презентацію створюють в доступній для огляду програмі. Рекомендується використовувати світлі літери на темному фоні або, навпаки, темні літери на світлому фоні.

Обов'язково необхідно нумерувати слайди.

Структура презентації повинна мати такий вигляд:

назва випускної кваліфікаційної роботи, прізвище та ініціали здобувача вищої освіти, прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання та посада керівника;

мета й завдання роботи;

об'єкт і предмет дослідження;

методи дослідження;

основні результати роботи (за розділами);

висновки.

Під час складання презентації дослідження треба ретельно підібрати інформацію, що відображає результати проведеного дослідження. Не варто на слайдах розміщувати зайвий текст, який має другорядне значення. Варто показувати графічні ілюстрації, супроводжуючи їх словесними поясненнями.

Презентація повинна бути читабельною, шрифт на слайдах має бути розміром 28 – 36. За бажанням можна додавати ефекти анімації.

Рекомендується 15 – 17 слайдів в презентації.

5.2. Попередній захист випускної кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота проходять попередній захист на засіданні випускової кафедри за встановленим графіком, про те не пізніше ніж за місяць до початку підсумкової атестації.

Попереднім захистом кваліфікаційної роботи може вважатися, за рішенням випускової кафедри, виступ та участь здобувача вищої освіти в наукових конференціях – університетських, між університетських, всеукраїнських тощо.

На попередній захист здобувач повинен подати віддрукований й перевірений науковим керівником текст роботи, який пройшов процедуру перевірки на плагіат. Захист проводиться на засіданні випускової кафедри за обов'язкової присутності завідувача кафедри й наукового керівника, здобувача та передбачає такі процедурні етапи:

- виступ автора випускної роботи з повідомленнями про основні положення роботи;

- детальні відповіді студента на усні й письмові запитання членів кафедри щодо змісту та суті роботи;

- виступ наукового керівника про якість та хід виконання наукового дослідження, про можливість допуску роботи до захисту перед ЕК.

Кафедра робить висновки про готовність дослідження до захисту перед ЕК, встановлює час роботи над зауваженнями й термін подачі роботи, оформленої згідно з вимогами, на випускову кафедру.

5.3. Захист кваліфікаційної роботи

До публічного захисту перед Екзаменаційною комісією допускають кваліфікаційні роботи, які відповідають таким вимогам:

1. У встановлений термін чистовий варіант роботи, переплетений в твердій палітурці, подано на випускову кафедру.

2. На титульному аркуші роботи проставлено резолюцію завідувача кафедри: «До захисту допущено».

3. В роботу вкладено рецензію фахівців та відгук наукового керівника.

4. В роботу вкладено Експертний висновок результатів перевірки на академічний плагіат із заявою (див. Додаток Л, М).

5. У кваліфікаційній роботі має бути підпис автора із зазначенням, що «робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело. _____ (підпис автора)»

Кваліфікаційна робота повинна бути подана на випускову кафедру не пізніше ніж за 10 днів до дати захисту. Публічний захист роботи складається з таких структурних частин, як

- 1) доповідь здобувача вищої освіти;
- 2) відповіді на поставлені запитання.

У доповіді на захисті, що триває 7–10 хвилин, здобувач має висвітлити зміст дослідження, його мету, завдання, предмет й об'єкт, обґрунтувати вибір теми дослідження, ступінь її висвітлення у науковій літературі. Орієнтовна структура доповіді наступна:

- ✓ актуальність теми;
- ✓ об'єкт і предмет дослідження;
- ✓ мета і завдання дослідження;
- ✓ структура роботи;
- ✓ основні положення змісту;
- ✓ висновки роботи.

Час виступу не повинен перевищувати 10 хвилин, має бути стислим, конкретним, з використанням мультимедійної презентації, головним призначенням якої є детальне та наочне ілюстрування тих чи інших тверджень автора. Тому необхідно вчасно посилатися на відповідні слайди, акцентувати на них увагу членів комісії.

Завершуючи доповідь, студент має відзначити, які авторські розробки та висновки впроваджені або намічені до впровадження, де доцільно, на його думку, застосувати результати дослідження.

Члени ЕК, присутні на захисті, можуть ставити випускнику запитання з метою визначення рівня його спеціальної підготовки та ерудиції.

Після відповідей на запитання слово надається рецензенту, або зачитується його рецензія. На зауваження рецензента студент повинен дати аргументовану відповідь. Після цього слово надається науковому керівникові для характеристики й оцінки роботи студента.

Під час захисту ведеться протокол засідання ЕК. Окремо відзначається думка членів ЕК про практичну цінність і рекомендації щодо використання

пропозицій автора. Загальний час захисту не повинен перевищувати 30 хвилин у середньому на одного студента.

6. СУПРОВІДНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

З кваліфікаційною роботою на захист перед Екзаменаційною комісією додаються такі документи:

- ✓ завдання на виконання випускної кваліфікаційної роботи студента, підписане студентом та науковим керівником;
- ✓ відгук наукового керівника;
- ✓ зовнішня та внутрішня рецензії;
- ✓ експертний висновок результатів перевірки на академічний плагіат.
- ✓ довідка про впровадження (за наявності)

Відгук повинен містити конкретні висновки щодо глибини опрацювання теми дослідження кваліфікаційної роботи, доцільності вибору методів, повноти викладу основних результатів й обґрунтованості висновків. У відгуку науковий керівник вказує на дотримання здобувачем календарного плану підготовки роботи до захисту, дотримання вимог до оформлення, звертає увагу на загальні недоліки або вказує на конкретні помилки. Наприкінці відгуку науковий керівник зазначає, чи допускає він кваліфікаційну роботу до захисту (див. додаток Р).

Виправлений відповідно до зауважень наукового керівника текст кваліфікаційної роботи передається рецензентові.

Форма написання рецензії також довільна, однак вона передбачає ряд елементів, які є обов'язковими. В рецензії повинні бути відзначені позитивні аспекти роботи, а саме: самостійність дослідження, його актуальність, відповідність визначеній темі, рівень опрацювання літературних джерел, інших матеріалів та наявність висновків (Додаток Н). Рецензент обов'язково повинен вказати, чи достатній ступінь розкриття теми і виконання поставлених завдань, чи відповідає оформлення наукового дослідження встановленим вимогам.

Недоліки, що виявлені рецензентом при вивченні дослідження, за своїм характером та змістом можуть бути теоретичного, технічного чи мовностилістичного характеру. Остаточний висновок щодо рівня відповідності роботи вимогам формулюється завдяки висловам «в основному відповідає», «повністю відповідає», «повністю не відповідає». Рецензент обов'язково пропонує оцінку роботи із урахуванням її захисту перед членами ЕК: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та вказати оцінку і кількість балів за 100- бальною шкалою.

До захисту за рішенням кафедри не допускають роботи, які не мають позитивного відгуку та/або позитивної рецензії. Здобувачеві надається можливість ознайомитися із рецензією і підготувати відповіді на висловлені рецензентом зауваження.

До кваліфікаційної роботи можна долучити інші матеріали, які характеризують наукову та практичну цінність виконаної роботи: наукові публікації (статті, тези) за темою роботи, документи, що вказують на практичне застосування кваліфікаційної роботи.

7. ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Обговорення результатів захисту здійснюється колегіально. Після проведення публічного захисту члени ЕК колективно обговорюють результати та спільно приймають рішення про оцінку роботи шляхом пересічного значення оцінок.

Максимальна оцінка за захист кваліфікаційної роботи може рівнятися 100 балам. Вона складається з рівноцінних між собою таких критеріїв:

✓ оцінки самого тексту кваліфікаційної роботи, який повинен мати усі атрибутивні складові – продуману структуру, висновки до розділів та підрозділів у випадку наявності останніх, загальні висновки, відповідний бібліографічний апарат (посторінкові посилання та належно оформлений список літератури), бути викладеною грамотною літературною українською мовою, повністю розкривати заявлену у назві тему роботи;

✓ оцінки володіння здобувачем категорійно-понятійним апаратом своєї роботи;

✓ оцінки міри володіння здобувачем усім змістом відповідної кваліфікаційної роботи;

✓ оцінки розуміння студентом поставлених йому запитань по кваліфікаційній роботі та аргументованості відповідей здобувача на поставлені запитання, етикет та культура спілкування;

✓ дотримання чинних вимог до оформлення роботи;

✓ правильність та чіткість відповідей на запитання членів ЕК.

Оцінювання результатів захисту випускних кваліфікаційних робіт здійснюється за попередньо прийнятими критеріями оцінювання у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою контролю знань (за національною (4- бальною) шкалою, 100-бальною університетською та шкалою ECTS).

Згідно Положення про апеляцію (Наказ №36 від 4 лютого 2020 року) п. 4.15. «Спірні питання щодо оцінок, одержаних на підсумкових екзаменах або захисті дипломної роботи (проєкту), вирішуються екзаменаційною комісією».

		Критерії оцінювання
90-100	А	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При її захисті студент показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно

		відповідає на поставлені запитання.
80-89	В	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При її захисті студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, без особливих труднощів відповідає на поставлені запитання. У тексті роботи є лише незначні погрішності.
70-79	С	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При захисті роботи студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді використовує презентацію, відповідає на поставлені запитання. У структурі, мові і стилі роботи є лише незначні погрішності
60-69	Д	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. До захисту підготовлена презентація доповіді, але наочна інформація не завжди коментується. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не завжди дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
50-59	Е	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до кваліфікаційних робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. До захисту підготовлена презентація доповіді, але наочна інформація не коментується. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих

1-49	F	Оцінка виставляється за кваліфікаційну роботу, яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до кваліфікаційних робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер. До захисту не підготовлена презентація доповіді. При захисті кваліфікаційної роботи студент відповіді припускає грубі помилки, не може відповісти на жодне поставлене запитання по її темі
------	---	---

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

**ПОДАННЯ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ (ПРОЄКТУ)**

Направляється студент _____ до захисту кваліфікаційної роботи
(проєкту)

(прізвище та ініціали)

рівень вищої освіти _____

спеціальність _____

(назва спеціальності)

на тему: _____

(назва теми)

Висновок керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)

Студент (ка) _____

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту)

(підпис)

“ _____ ” _____ 20 ____ року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)

Студент (ка) _____ допускається до захисту кваліфікаційної
(роботи) проєкту

(прізвище та ініціали)

Протокол № _____ від _____ -

Завідувач кафедри _____

(назва)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 20 ____ року

ДОДАТОК Б

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Суспільно-географічні диспропорції розвитку громад у Вижницькому районі
Територіальна організація закладів освіти у Глибоцькій громаді
Плюси та мінуси розвитку с. Коровія у Чернівецькій міській громаді
Місто Чернівці, як управлінський центр розвитку регіону
Територіальне планування міського простору (на прикладі м. Чернівці)
Роль водних ресурсів для організації просторового планування (на прикладі Чернівецької області)
Розвиток субурбанізаційних процесів міста Чернівці
Розвиток рекреаційної сфери в басейні Дністра (у межах Чернівецької області)
Суспільно-географічний аналіз розвитку первинного сектору Вижницького району
Природні умови та ресурси чернівецької області як чинник розвитку відновлювальної енергетики
Особливості розвитку водного господарства Кіцманської та Ставчанської громад
Соціальний розвиток Чернівецької міської громади
Територіальні диспропорції розвитку громад Чернігівської області
Географічні аспекти водокористування у Чернівецькому районі
Гастро-етно потенціал Чернівецька міська ТГ
Суспільно-географічні особливості формування якості життя населення ТГ за вибором
Територіальна організація соціальної інфраструктури Глибоцької громади
Транспортне забезпечення с. Коровія в умовах децентралізації влади
Сучасний стан та перспективи розвитку Глибоцької ТГ
Потенціал розвитку міст шляхом зонування територій (на прикладі міста Олександрія)
Планування розвитку рекреаційної діяльності Берегометської ТГ
Територіальні диспропорції розвитку територіальних громад Коломийського району
Збалансований розвиток Вижницької міської громади
Просторові особливості демографічної ситуації в приміській зоні міста Чернівці
Виготовлення топоплану в масштабі 1:2000 для складання генплану розбудови с. Пахутинці Наркевицької ТГ Хмельницького району
Розвиток рекреаційної сфери в Буковинських Карпатах
Проблеми соціально-економічного розвитку гірських поселень Івано-Франківської області
Планування зміни меж смт. Лозове Деражнянської міської ТГ, Хмельницького району, Хмельницької області
Розвиток відновлювальної енергетики в чернівецькій області, основа збалансованого розвитку регіону
Транспортно-логістичне положення чернівецької області як чинник соціально-економічного розвитку
Територіальне планування розвитку міжнародного туризму в чернівецькій області
Особливості розвитку громад Винницької області
Регіональні аспекти торгівлі молочно-сирною продукцією у Чернівецькій області
Функціонування екомереж в межах територіальних громад (на прикладі громади за вибором)
Просторове планування зелених зон міста як частини природної системи урбанізованого середовища на прикладі скверів м. Чернівці
Територіальне планування соціальної сфери м. Чернівці
Тема курсової роботи
Чернівці як потенційно Європейське туристичне місто: проблеми розвитку та просторового планування
Територіальне планування розвитку освітньої сфери Ставчанської територіальної громади
Чернівці, як транспортно-логістичний центр

області
Територіальне планування розвитку медичної сфери Кадубовецької територіальної громади
Територіальне планування розвитку пасажирського транспорту у чернівецькій міській громаді
Планування громадських просторів у територіальній громаді (на прикладі Старокостянтинівської міської територіальної громади)
Проблеми розвитку та територіальне планування рекреаційної сфери Берегометської Т.Г. Чернівецької області
Територіальні диспропорції громад Івано-Франківської області
Географічні особливості формування електоральної думки населення етноконтактного регіону (на прикладі Чернівецької області)
Рекреаційно-туристичний комплекс, як складова економічного розвитку територіальної громади (на прикладі Мамаївської ТГ)
Територіальне планування туристично-рекреаційного комплексу Жмеринської громади
Територіальне планування розвитку освітньої сфери Великокучурівської територіальної громади
Географічні особливості територіального планування парків та скверів міста Чернівці
Територіальне планування соціальної інфраструктури м. Івано-Франківськ
Соціально-економічне становище Горішньошерівської територіальної громади: тенденції та перспективи розвитку
Територіальне планування та розвиток освітньої галузі Кам'янської громади
Сучасні проблеми і географія міграції населення західного регіону України
Розвиток транспортної логістики Чернівецької міської громади
Географічні особливості територіального планування міста Чернівці
Територіальне планування транспортної мережі Сторожинецької міської громади
Демографічні процеси у громадах Вижницького адміністративного району
Територіальне планування розвитку транспортної мережі Великокучурівської територіальної громади
Соціально-економічний розвиток територіальної громади в зоні впливу обласного центру (на прикладі Мамаївської територіальної громади)
Територіальне планування сфери культури міста Чернівці
Чернівці, як центр організації соціально-економічного розвитку регіону
Територіальне планування розвитку дошкільної освіти в місті Чернівці
Територіальні диспропорції територіальних громад Чортківського району
Освітній простір Новоселицької територіальної громади: територіальна організація та стратегічні напрямки розвитку
Рекреаційна сфера міста Чернівці та приміської зони: просторова організація
Вплив географічного положення чернівецької області на розвиток логістичної мережі
Розвиток і просторова організація рекреаційної сфери Боянської територіальної громади
Територіальне планування розвитку транспортної мережі Веренчанської територіальної громади
Особливості територіального планування розвитку транспортної мережі Мамаївської територіальної громади
Сфера охорони здоров'я Кіцманської територіальної громади: територіальне планування і перспективи розвитку
Освітня мережа Брусницької сільської громади: територіальне планування і перспективи розвитку

Особливості територіальне планування закладів дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади
Демографічна характеристика Чернівецької територіальної громади
Географічні особливості планування регіонального розвитку і використання територій Чагорської територіальної громади
Територіальна організація транспортної мережі Чернівецької територіальної громади
Територіальне планування розвитку рекреаційної галузі Вижницької територіальної громади
Територіальне планування сучасного стану позашкільної освіти Терблечанської територіальної громади
Територіальна організація медичної сфери Путильської територіальної громади
Територіальне планування розвитку міської забудови мікрорайону «Роша»
Загальноосвітній комплекс Чернівецької територіальної громади: територіальне планування і перспективи розвитку
Медична сфера Чернівецької територіальної громади: територіальна організація та особливості формування.
Територіальне планування соціальної інфраструктури Великокучурівської територіальної громади
Географічні особливості розвитку позашкільних освітніх установ Чернівецької територіальної громади
Проектування розвитку закладів культури Чернівецької територіальної громади
Особливості територіального планування та функціонування туристичної інфраструктури Моршинської територіальної громади
Просторова організація та розвиток рекреаційної сфери Путильської територіальної громади

ДОДАТОК В

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики**

**«СОЦІАЛЬНО – ПРОСТОРОВІ ЗВ'ЯЗКИ В СИСТЕМІ
РОЗСЕЛЕННЯ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:

студентка 4-го курсу, 402 групи
спеціальності 106 Географія
ОПП «Регіональний розвиток і
просторове планування

Перемога Вікторія Іванівна

Керівник:

кандидат географічних наук, доцент
Заблотовська Наталія Василівна

До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ 2024 р.
Зав. кафедрою _____ проф. Костащук І.І.

Чернівці – 2024

АНОТАЦІЯ (ABSTRACT)

Анотація є супровідним документом і розміщується після титульного аркуша.

Мова та обсяг анотації: *українська мова до 700 знаків; англійська мова до 700 знаків.*

Анотація до кваліфікаційної роботи – це короткий опис роботи, що характеризує її зміст у лаконічній формі.

Анотація завжди пишеться після завершення написання усієї наукової роботи.

1. Структура анотації:

- інформація про автора;
- прізвище та ініціали студента;
- назва кваліфікаційної роботи;
- спеціальність (*шифр, назва закладу вищої освіти; місто, рік*);

2. Основні положення анотації (*як правило, містять речення з таким набором лексем: проаналізовано, розглянуто, охарактеризовано, доведено, визначено, досліджено, описано*);

3. Ключові слова (*ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок через кому. Вони можуть містити об'єкт і предмет дослідження, область дослідження, матеріал дослідження*).

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ В.І.Перемога

Приклад оформлення змісту**ЗМІСТ**

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I	6
1.1.	6
1.2.	8
1.3.	10
Висновки до 1 розділу.....	11
РОЗДІЛ II	14
2.1.	14
2.2.	17
2.3.	19
Висновки до 2 розділу.....	21
РОЗДІЛ III	23
3.1.....	23
3.2.	26
3.3.	29
Висновки до 3 розділу.....	30
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	35

ВСТУП

Актуальність дослідження.

Об’єкт дослідження – **Предмет дослідження –**

Метою наукової роботи є Задля досягнення поставленої мети дослідження потребувало розв’язання таких **завдань:**

1) ...

2) ...

3)

4).....

.....

Теоретико-методологічна основа.

Для вирішення поставлених завдань були використані наступні **методи:**

.....

Матеріальною базою дослідження стали

Новизна рооти.....

Теоретичне значення.....

Практичне значення.

Апробація результатів дослідження (за наявності).....

Структура та обсяг дослідження.

ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У
СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація.
Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила
складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дичківська О. О. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій. Київ : ДІА, 2018. 82 с. 2. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с. 3. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с. 4. Лазор О. Я. Державне управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2003. 542 с. 5. Черчик Л. М. Проектний менеджмент. Практичний курс : навч. посіб. Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2018. 184 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Михаліцька Н. Я., Верескля М. Р. Логістичний менеджмент: практ. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 440 с. 2. Васильченко М.І., Гришко В.В. Комунікативний менеджмент : навч. посіб. Полтава : ПолтНТУ, 2018. 208 с. 3. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Менеджмент : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 4. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с. 5. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Стратегічний менеджмент : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с. 2. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І.

	<p>Стратегії менеджменту туристичної індустрії : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.</p> <p>3. Михаліцька Н. Я., Верескля М. Р., Михаліцький В. С. Адміністративний менеджмент: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 320 с.</p> <p>4. Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.</p>
Чотири і більше авторів	<p>1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Ефективність менеджменту: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с.</p> <p>2. Стратегічний менеджмент туристичної індустрії : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с. 4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2019. 256 p.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Маркетинговий менеджмент : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 348 с. 3. Грошевий Ю. М. Менеджмент / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2019. 656 с. 4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>
Без автора	<p>1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.</p> <p>2. Людяність у нелюдяний час / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2018. 370 с.</p> <p>4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.</p> <p>5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.</p>
Багатотомні видання	<p>1. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p>
	<p>2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с.</p> <p>3. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.</p>

Частина видання	
Книги	<p>1. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p> <p>2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>3. Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. <i>Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки</i> : монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов, Ю. В. Федотова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2014. С. 213–241.</p> <p>4. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5– 15.</p>
Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932- 1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017.</p> <p>2. Анциперова І. І. Ефективний менеджмент - запорука сталого розвитку об'єднаних територіальних громад. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Підгірна В.Н., Гладиш А. Гібридні загрози: нові виклики та можливості для України. Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 7 грудня 2021 року). К.: ДУІТ, ХНУРЕ, 2021. 294-296.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p>

<p>Статті із продовжуваних та періодичних видань</p>	<p>1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. <i>Збірник наукових праць «Політологічні студії»</i>. 2011. № 2. С. 54–65. 2. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному менеджменті: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. <i>Вища школа</i>. 2017. № 5–6. С. 48–55.</p> <p>4. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p> <p>6. Dalton R.J. Comparative politics of the industrial democracies: from the Golden Age to island hopping. <i>Political Science</i>. 1991. № 2. P. 15–43.</p>
<p>Інші видання</p>	
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 6. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс- бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
<p>Архівні документи</p>	<p>1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>

<p>Стандарти</p>	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
<p>Каталоги</p>	<p>1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.- довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
<p>Бібліографічні показники</p>	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2022). 2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі <i>Бібліотечний вісник</i>. 2016. № 4. С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2022).</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridic_hni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua/ (дата звернення: 12.10.2017).</p>

<p>Автори реферати дисертацій</p>	<p>1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 Харків, 2010. 36 с.</p> <p>3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.</p>
<p>Дисертації</p>	<p>1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище в розвитку міжнародної економічної діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p> <p>4. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.</p>